

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ОКУПНОСТІ ВИТРАТ НА МОЛОКО В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Молочне скотарство було і залишається провідною галуззю не тільки тваринництва, а і всього сільськогосподарського виробництва, яка відіграє виключно важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки нашої країни. Та незважаючи на це кількість підприємств, що займаються її розвитком, постійно зменшується. Опрацювання звітних матеріалів усіх підприємств Харківської області про результати виробництва і реалізацію молока показало, що таких підприємств у 2018 р. виявилось 82 при їх загальній кількості 571 (які звітують за формою 50 с.-г.). В той час, як у 2016 р. їх кількість дорівнювала 100 із 552, а у 2006 р., відповідні показники становили 168 із 422. За даними Державної служби статистики України за 1990-2018 рр. у Харківській області кількість виробляемого молока зменшилася із 1270,6 тис. тонн до 519,3 тис. тонн (на 60%) [1]. Головну проблему науковці вбачають у низькому рівні рентабельності, внаслідок чого більшість виробників втрачають зацікавленість у виробництві молока і ліквідують галузь [2-6]. Нажаль у 2020 р. тенденція щодо скорочення поголів'я продовжується. Галузь зазнає незворотних змін.

Враховуючи прагнення України інтегрувати у світовий економічний простір необхідно зберегти те становище, при якому населення України споживатиме тваринницьку продукцію власного виробництва. Для реалізації даного завдання необхідно підвищити ефективність виробництва, особливу увагу приділити підвищенню окупності витрат на молоко в сільськогосподарських підприємствах.

Проведені дослідження починаючи із 2007 р. переконливо доводять, що одним із провідних чинників забезпечення ефективного виробництва молока є інтенсифікація і 2018 р. не є виключенням.

Групування підприємств Харківської області, які займалися виробництвом молока у 2018 р., за величиною витрат на 1 корову, підтвердило, що даний показник є провідним у розвитку галузі, зокрема ефективності виробництва. А найбільш стабільним з високим рівнем тісноти зв'язок між окремими складовими виробництва молока у загальній системі є зв'язок між рівнем витрат та продуктивністю корів, що наглядно проілюстровано на рис 1.

Нестабільною виявилася ситуація з показником окупності витрат. Найбільш високий їх рівень досягається не при максимальних їх величинах з розрахунку на корову, а раніше, після чого відбувається зниження рівня окупності витрат.

Аналогічною виявилася ситуація при групуванні за рівнем продуктивності корів. А тому було проведено додаткове дослідження, спрямоване на виявлення впливу досліджуваного показника на величину витрат на 1 корову у розрізі за окремими статтями витрат.

З'ясовано, що підвищення рівня удою молока на корову, супроводжується зростанням «прямих матеріальних витрат», зокрема витрат на «корми» та «решти матеріальних витрат», а також «інших прямих та загальновиробничих витрат», зокрема «оплати послуг і робіт сторонніх організацій». Водночас слабкою виявилася залежність між продуктивністю та витратами по статтям «пальне і мастильні матеріали», «прямі витрати на оплату праці», «відрахування на соціальні заходи», «амортизація необоротних активів» та «решта інших прямих та загальновиробничих витрат».

Щодо підприємств п'ятої групи, то, як показало дослідження, підприємствам даної групи стримати зростання величини витрат з розрахунку на корову вдалося за рахунок скорочення витрат по таким статтям витрат як: «пальне і мастильні матеріали», «прямі витрати на оплату праці», «амортизація необоротних активів» та «решта інших прямих та загальновиробничих витрат». Хоча і мало місце зростання витрат по статті витрат – «оплата послуг і робіт сторонніх організацій».

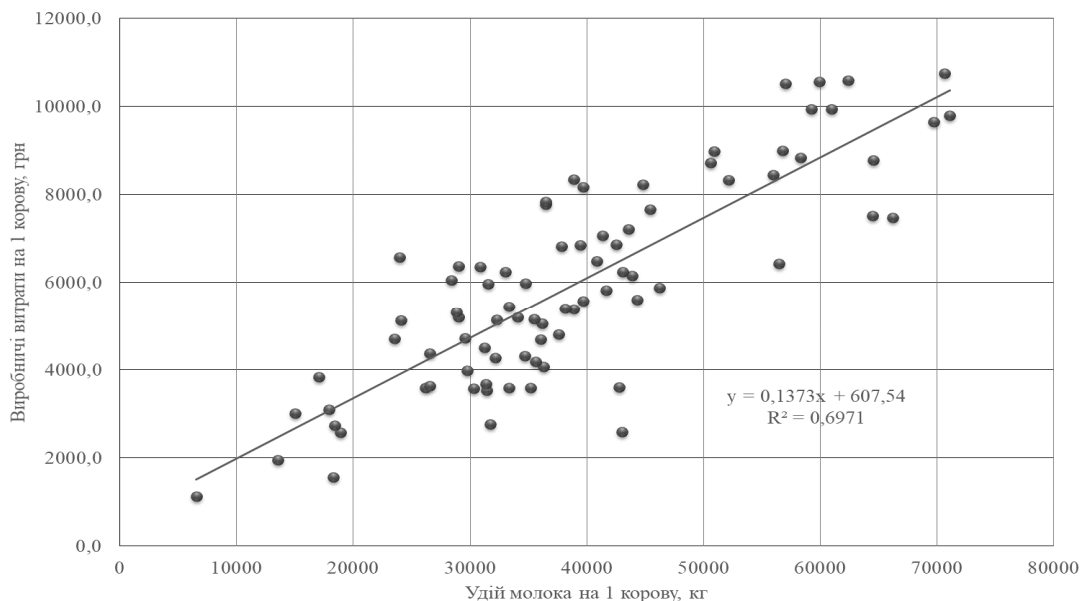

Рис. 1. Залежність рівня продуктивності корів від величини виробничих витрат у розрахунку на 1 корову в підприємствах Харківської області у 2018 р.

Джерело: побудовано автором за даним статистичної звітності сільськогосподарських підприємств Харківської області

Ситуація на сьогоднішній день виглядає таким чином, що співвідношення вкладених коштів та отриманого результату, є більш оптимальним для підприємств, які досягли рівня продуктивності тварин 5000-5500 кг. Подальше підвищення удою молока на 1 корову, призводить до зниження віддачі вкладених коштів. І лише з часом, внаслідок запровадження сучасних інноваційних технологій, удосконалення раціонів годівлі, поліпшення породного складу тварин, підвищення якості виробляемого молока, зростання рівня продуктивності корів до 9000 кг, підприємства отримують надприбутки [2].

Отже, враховуючи стратегічні напрями розвитку сільського господарства України, основним напрямом розвитку молочного скотарства в сільськогосподарських підприємствах має стати інтенсифікація виробництва на інноваційній основі. А результати, отримані в процесі групування, щодо зміни динаміки окупності витрат на молоко, варто розглядати як перехідний етап подальшої інтенсифікації галузі.

Список використаних джерел

1. Сільське господарство України за 2019 рік. За ред. Ю. М. Остапчука. Київ: Держкомстат України. 2019. 276 с.
2. Ляліна Н.С. Вплив інтенсивності витрат кормів на ефективність молочного скотарства. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2018. Vol. 4. No. 1. Pp. 109-119. Mode of access : www.are-journal.com.
3. Мазуренко О.В., Ксьонова О.В., Столярчук Н.М., Козак М.І. Соціально-економічна ефективність інноваційного розвитку тваринництва: монографія. Київ : НУБіП України, 2017. 188 с.
4. Місюк М.В. Інноваційно-інвестиційний підхід до формування та підвищення конкурентоспроможності продукції тваринництва. *Економіка АПК*. 2016. №3. С.74-79.
5. Чемерис В., Душка В., Максим В. Перспективні напрями розвитку ринку продукції молочного скотарства. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2016. Vol. 2. No. 2. Pp. 79-91. URL: www.are-journal.com.
6. Шиян Н.І. Розвиток скотарства в Україні. *Економіка АПК*. 2016. № 9. С.38-43.